

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, M.DCCXI

§. I. Argumenta M. Mercori, & M. Baro.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84777](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84777)

assumere iudicium prudens de bonâ proximi famâ, ut injuriam refarciat.

Sexto, fateor temeritatem oriri ex passione: at quid inde? nam plura alia peccata oriuntur a passione, nec delinunt esse formaliter peccata in se, etsi in eâ passione sint tantum casualiter peccata. Itaque præter passionem, quæ est occasio iudicii temerarij, assignanda est propria malitia formalis iudicii temerarij distincta a malitia passionis. Per nos autem est, quod illud iudicium nitatur motivo cognito ut sufficienti, stante motivo unice prudenti pro famâ proximi: nihil autem tale potest assignare P. Thyrsius, iuxta quem tota malitia iudicii temerarij refunditur in passionem, quæ facit, ut motivum in se leve appareat valde grave, posita autem hæc apparentia, nulla est in iudicio temeritas, quia nititur motivo respectu iudicantis valde gravi; nulla etiam culpa, quia iuxta P. Thyrsium intellectus non est liber assentiri motivo minus probabili itante pro bonitate proximi.

Septimo, S. Thomâs iterum adductus est evidenter contra P. Thyrsium quia dicit, *malum opinatur*, opinari autem non est pro certo tenere malum; & tamen P. Thyrsius vult, quod temerè iudicans teneat pro certo proximum esse malum. Tum quia S. Thom. ait, quando quis odio habens, aut invidens proximo, *ex levibus signis opinatur mala de ipso*: ergo dicere, quod odium, & invidia faciant temper, ut signa levia appareant gravia, ut dicit P. Thyrsius est aperte contra S. Thomam. Tum quia dicere, quod iudicans ex invidia, irâ, contemptu, malum de proximo iudicet ex signis gravibus, est etiam contra S. Thomam, qui ait, hominem ijs passionibus malè affectum iudicare temerè ex levibus signis.

Octavo, obvia est aperta contradictio, nam hic *cap. 2. §. 3.* ait, motivum iudicii temerarij apparere temerè iudicanti longè veritabilius opposito motivo pro iudicio prudenti de bonâ proximi famâ; & tamen *cap. 3.* sui quasi oblitus *n. 53.* ait, esse temerarium, & imprudens iudicium nixum motivo minus probabili, stante opposito probabili: & *n. 56.* idem repetit; & ex hoc infert nullum nostrum argumentum esse, quod qui operatur secundum opinionem minus probabilem operetur prudenter; vult enim, quod temerè, & imprudenter operetur; ergo supponit, & asserit esse temerarium iudicium nixum motivo minus probabili, stante opposito probabili. Demum mentem S. Thom. vide supra a *n. 294.*

Argumenta, quæ contra nos trahit, *sect. sequ.* solvantur.

S E C T I O VI.

Solvuntur adversa argumenta.

S. I.

Argumenta M. Mercori, & M. Baro.

S U M M A R I U M.

Quia intellectus stans inter motiva equalia est dubius, & quasi ligatus, ait Aristot. n. 430. Solvendum a Contrarijs ob multiplicem instantiam, n. 431.

Paritas statere est contra eosdem, n. 432. 433. Aristot. & S. Thomas volunt intellectum non posse a se determinari, posse a voluntate, n. 434.

Implicat, ut intellectus dubitet simul, & opinetur, n. 435. 436.

Dubium est suspensio omnis assensus, DD. ibid. Arguit, quia implicat, ut quis opinetur, quod æque appareat verum, ac falsum: trahunt paritatem iudicis, navis, cibi, n. 437. 438. Solvo: paritas iudicis nimis, alia nihil probant, n. 439. 440.

Iudicium non mutat essentias rerum physicas, mutat morales, n. 441.

Arguit, quia non est maior ratio pro assensu, & quia voluntas inter bona equalia non potest eligere, & multò minus eligere minus, n. 442.

Solvo, voluntas potest ex diverso motivo impetare assensum, n. 443.

Motiva assensus, & dissensus sunt semper diversa, fuisse, n. 444.

Tunc resolutivum non tam se tenet ex parte intellectus, quam voluntatis, n. 445.

Voluntas inter bona equalia diversa potest æquale, & minus eligere, n. 446. 447.

DD. tuentes, quod voluntas inter similia bona possit eligere æquale, aut minus, n. 448.

Ut voluntas eligat unum præ alio, non est necesse, ut detur ex parte objecti illud præ, sed satis, ut per ipsam electionem præferat exercere hoc illi, ibid.

Ait Palanco, posse voluntatem, quia utrumque est bonum, non posse intellectum, quia unum est falsum, n. 449.

Convenit voluntati libertas inter equalia, vel inæqualia bona, dummodo diversa: cur? n. 450.

Rejicitur disparitas, nam sicut objectum voluntatis est bonum, vel reale, vel apparens; ita intellectus est verum, & verisimile esse ejusdem facultatis, n. 452.

Ut intellectus iudicet, satis, ut habeat motivum, non autem ut maius, 454.

Arguit, quia opposita probabilitates se mutuo impediunt, n. 455.

Licet

Licet se impediunt, non se enervat, nec maior enervat minorem, n. 456.

Paritas duplicis adolescentis allata à S. Aug. quid probet? n. 457. 458.

Uterque testis in ordine ad iudicium speculativum iudicis est fide dignus; neuter in ordine ad practicum, n. 459.

Statuta est contra Adversarios, ibid.

Sum certus intransitive per ipsum assensum praestitum motivo minus probabili, me assentiri prudenter; quid hoc probet, n. 460.

Arguunt, quia ratio probans veritatem partis A, probat falsitatem partis B, & econtra, n. 461.

Et quia imperium voluntatis in intellectum est Politicum, non Despoticum, n. 462.

Solvendum à Baro tuente, quod intellectus debeat assentiri minus tuta, si infinitis gradibus excedat probabilitatem tutioris; & posse cuique ex aequo probabilibus, si una sit pro officio, alia pro honesto, n. 463.

Quomodo intellectus sit instar iudicis, n. 464.

Voluntas nullam vim tunc facit intellectui, n. 465.

Arguunt, quia intellectus minus probabilem iudicat magis falsam, & sicut voluntas tenetur ad medium aptius fini intento, ita intellectus, n. 466.

Dico, etsi minus probabile videatur magis falsum, non ideo non videtur verum, n. 467.

Aliud est, quod iudico minus probabile esse magis simile falso, aliud, quod magis falsum, ibid.

Evidens ratio, n. 468.

Arguunt, quia implicat, ut probabilior iudicetur falsa, & minus probabilis vera, n. 469.

Dico, quod opinans affirmat esse verum, quod ei appareat similis falso, & simile vero, n. 470.

Non omne similis vero est in re verum, n. 471.

Voluntas non tenetur ad aptius medium, si adsint plura apta, à n. 472. ad 475.

Verum, & verosimile sunt obiectum intellectus, n. 473.

Iterum comparatur intellectus cum voluntate, n. 474.

Adhuc stante iudicio comparativo, potest intellectus assentiri minus probabili, n. 475.

N. 430. **P**rimum est, quia qui opinatur, adhæret cum formidine uni parti; qui autem dubitat, nulli parti adhæret: sed quoties intellectus cognoscit æqualem pro utraque parte probabilitatem, est dubius; ergo neutri parti adhæret; ergo neutram opinatur. Confirmatur: quia intellectus tunc non est liberè dubius, nam motiva equalia mutuò impediunt omnem assensum, quomodo pondera æqualia mutuò impediunt declinatio-

nem in unam præ aliâ parte: ergo intellectus, stante motivorum æqualitate, non potest se determinare; & ideo S. Thom. in 3. s. Tho. Metaph. cap. 1. docet cum Aristotele, intellectum dubium esse quasi ligatum pedibus, qui non potest procedere.

Respondico hoc, & sequentia argumenta N. pati evidentes instantias, tum iudicij temerarij, quod nititur parti minus, immò non nisi imprudenter probabili; tum peccati infidelitatis, quo quis credit, quod iudicat nullo modo prudenter credibile, sed tantum imprudenter credibile. Rursus ab omni Anti-Probabilitatè, excepto P. Eliz. solvenda sunt, quia omnes docent intellectum stantem inter opiniones æquè probabiles, unam pro lege, aliam pro libertate, teneri sequi opinionem pro lege; si autem tenetur, utique poterit intellectus assentiri parti æquè probabili. Demum ab omni Tutoristâ solvenda sunt, quia omnes docent, quod intellectus teneatur sequi minus probabilem, dummodo tutiorem: ergo potest intellectus assentiri parti minus probabili. Addo certum esse intellectum non cogi nisi ab evidentia; ergo non tenetur assentiri parti probabiliori; ergo potest illi non assentiri; si autem potest non assentiri, seu suspendere omnem assensum, cur multò magis non poterit assentiri parti minus probabili? maius enim malum est intellectui, carere omni assensu, quam assentiri parti minus probabili, cum talis assensus, etsi sit partis minus probabilis, possit esse verus, ut dixi ex S. Thom. n. 300. S. Tho.

In formâ distinguo minorem: intellectus, N. stante æquali probabilitate, est dubius se sc. 432. seu non necessitatur ad assensum, concedo; accedente voluntatis imperio, nego; si enim voluntas determinare potest intellectum ad assensum imprudentem, ut accidit in temerè iudicante, multò magis ad prudentem, etsi æquè, aut minus prudentem opposito. Hinc patet ad confirmationem. Ad paritatem statueræ, quam toties trahunt Contrarij, dico non esse ad rem, nulla enim est paritas inter causam necessariam, & liberam. Addo nimis probare; quia sicut statera habens pondus in parte A, non potest non inclinare in illam, ita intellectus habens tantum motivum probabile pro parte A, & nullum pro parte B, non posset non assentiri parti A; ergo non esset liber assentiri, & non assentiri parti A, adeoque careret libertate quoad exercitium, quam tamen omnes Contrarij concedunt. Similiter intellectus habens motivum maius pro parte A, & minus pro parte B, non posset suspendere omnem assensum, quod tamen

men negant Contrarij: ergo paritas nimis probat. Addo 2. quod sicut statera ex utraque parte onusta in utramque partem gravitat, licet non gravitet magis in hanc præ illam; ita intellectus, stante duplici motivo æquali, immò inæquali, inclinabitur ad assensum utriusque contradictorij: ergo paritas statera nimis probat. Addo 3. quod hæc paritas multo magis urget contra M. Mercor. 2. p. art. 7. pag. 89. intellectum non posse assentiri parti aliquanto probabiliiori, stante opposita minus probabili; si enim in statera ponatur pondus aliquanto gravius, necessario inclinabit in eam partem: ergo etiam intellectus, si se habet ut statera. Addo 4. evidenter retorqueri: Ut enim statera ex utraque parte æquè onusta potest ab homine libero, mediante digito, inclinari in partem, quam voluerit; ita intellectus à voluntate. Addo 5. quod hæc paritas, siquid probat, probat, ut dixi, probabilitatem simulatis assensibus cum dissensu; eo modo, quo statera gravitat in utramque partem, licet neutra prægravioret, quod non advertunt Contrarij. Ad Philosophum, & S. Thom. dico eos optimè loqui, immò rite intellecti stant contra Adversarios; licet enim verum omnino sit intellectum, stante æqualitate motivorum, non posse se determinare, & hoc est quod Arist. & S. Thom. docent; non ideo inferitur non posse determinari à voluntate, ad minus, aut æquè prudens iudicium iudicio sibi opposito; non minus, quam à voluntate determinetur ad iudicium temerarium. Rursus, sicut pedibus vinculus non potest se in neutram partem movere, potest tamen ab alio in quamlibet partem moveri; ita intellectus à voluntate.

N. Secundum est, quia opinari est assentiri uni parti cum formidine oppositæ: sed qui opinatur partem A, stante æquali probabilitate pro parte B, non tantum formidat ob motivi inefficaciam, sed etiam timet positivè falsitatem ob æqualem efficaciam motivi partis oppositæ: ergo intellectus tunc non opinatur, sed potius simul dubitat, & opinatur, quod implicat.

N. Respondeo argumentum involvere repugnantiam; intellectus enim, dum dubitat, suspendit omnem assensum, & dissentium directum; dum opinatur, assentitur, aut dissentitur, et si cum formidine de veritate assensus oppositi, & de falsitate assensus elicit; ergo implicat, ut simul opinetur, & dubitet; quare concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Nè autem gratis dictum videatur, ecce M. Sylvester in Sum. verbo opinio, ait: Non est in dubio, qui proba-

bilibus rationibus flectitur ad unam partem. P. Suar. tom. 5. in 3. p. d. 40. sect. 5. n. 2. ait: Aliud est dubitare, aliud assentiri cum formidine; dubium enim proprium est quando post diligentem inquisitionem intellectus anceps, & quasi suspensus manet, vel suspendendo omnem assensum, vel iudicando solum rem esse dubiam, quod ad presens perinde est: assensus autem licet sit cum formidine, est tamen determinatus ad alteram partem, atque ita tollit dubium. Doctor Navarro de Pœnit. dist. 5. n. 38. ait: Respondeo 2. negando semper tutiorem partem eligendam esse, quoniam satis est eligere iuram, ut utriusque declaratur S. Antoninus. Aliud est dubitare, autem quid sit faciendum, aliud credere ratione probabiliori, & autoritate alicuius illustris Doctoris, admonente, ut prelorem in loco peccato declaravit S. Antoninus. P. Thyr. dist. 10. n. 110. postquam dixit assentientem non dubitare, ait: Dubitare dicitur ille, (ex Navarro in Commentatio ad caput 4. Signis autem de Pœnit. dist. 7. Jocus animus se applicat ad diversum, & ille neutram ligat. Et n. 112. ait: Dubium proprie solum intercedit, quando intellectus est anceps, nec resolutorie affirmat aliquam ex partibus contradictorij: & n. 17. ait: Dubium importat suspensionem iudicii.

Tertium est, quia implicat, ut quis opinetur aliquid, quod æquè apparet verum, ac falsum, nam opinari est iudicare propositionem veram cum formidine, quod sit falsa: sed stante æquali probabilitate pro parte opposita, & obiectum opinatum æquè apparet verum, ac falsum: ergo. Confirmatur: Quoties iura utriusque partis sunt æqualia, non potest iudex in favorem unius partis præ aliâ jus dicere: ergo neque intellectus, qui est iudex, potest iudicare partem A, esse potius veram, quam B. Alias paritates M. Mercor. 2. p. art. 3. trahit, quod sicut stultè quis eligeret alterutram ex navibus, quarum alterutram scit naufragio perituram; stultè biberet poculum, sciens alterutrum è duobus esse certò venenum; ita in casu nostro est imprudens eligere alterutram ex æquè probabilibus, cum alterutra sit necessario falsa, sit vulnus, sit venenum intellectus, sed ab omni abstinendum erit.

Respondeo negando maiorem, quia est N. evidenter falsa in iudicio temerario, & peccato infidelitatis, quo utroque intellectus amplectitur, quod magis falsum, quam verum apparet. Si ergo intellectus potest temerè opinari, & assentiri obiecto, quod non nisi imprudenter iudicat verum, & prudenter falsum, quanto magis assentiri poterit obiecto, quod iudicat prudenter, sive æquè, sive minus verum suo opposito? Ad iudicis parita-

paritatem dico cōcludere oppositum 1. quia intellectus præciso voluntatis imperio, ad sūmum est instar Judicis, non autem accedente; tunc enim non se habet ut Judex: 2. quia nimis probat, probat enim, quod sicut Judex tenetur favere parti probabiliori, ita intellectus tenebitur absolute assentiri parti probabiliori, quod est falsum, nam potest suam sententiam suspendere; non ita Judex: 3. quia aliud est, quod Judex stante equali pro occisione, & non occisione motivo, non possit sententiam damnationis ferre, & hoc certum est, eique merito prohibetur; quod enim jure incerto reum certa morti adjudicet? Aliud est, quod Judex, stante equali pro occisione, & non occisione motivo, non possit probabiliter credere occisionem; & hoc falsum est; potest enim, dummodo post tale judicium speculativum probabile de occisione non addat aliud practicum decisivum mortis in eum, qui probabiliter tantum est reus: 4. quia S. Thom. 2. 2. q. 67. art. 2. docet, quod Judex teneatur damnare eum, quem private novit innocentem, si juridice probetur nocens: & ad 4. probat non opponi inter se conscientiam privatam Judicis, ut homo est cum conscientia publica Judicis, ut Judex est: ergo paritas non est ad rem.

N. 440. Aliæ paritates nihil etiam concludunt, quia judicium meum, quod navis sit, vel non sit bona, non impedit naufragij periculum, nec reddit iter prosperum. Similiter judicium, quod cibus A, non sit venenum, non facit, quod non sit venenum; & judicium, quod talis liquor sit aqua naturalis, non facit esse aquam naturalem, adeoque nec facit validum esse Baptismum. Ratio est; quia meum judicium non immutat rerum essentias, at mutat voluntatis actum; judicium enim de non peccato in tali actu, facit talem volitionem non esse peccatum: ergo ex eo quod a nobis concedatur stulte operaturum, qui eligit navim minus securam; & stulte, qui eligit cibum minus salubrem; non ideo stulte operabitur, qui eligit opinionem minus probabilem, quia, ut dixi, judicium prudens, etsi minus probabile de nō peccato, tollit à volitione rationem peccati, cum ratio peccati à prævia cognitione intellectus derivetur in volitionem. E contra judicium prudens, inō moraliter certum de nō naufragio, de non veneno, non facit talem cibum non esse venenum, & talem navim naufragio non periturā. Adde quod homo ex præcepto charitatis obligetur non edere, quod probabiliter judicat venenum, & non committere se navi, quam probabiliter judicat inutilem;

immō ex eodem præcepto obligatur homo non edere, quod probabiliter judicat non esse venenum, & non contendere navim, quam probabiliter putat non perituram; debet enim esse moraliter certus, nec satis est, ut probabiliter tantum putet cibum A, non esse venenum; ergo si valet paritas, nequidem licet sequi opinionem magis probabilem; sed sola opinio evidenter vera, aut moraliter certa, licet eligi poterit, quod a Contrariis merito negatur.

Quantum est, quia stantibus æqualibus N. pro utraque contradictoria motivis, nulla est peculiaris ratio pro voluntate, ut imperet assensum A, præ B, vel B, præ A: ergo &c. Confirmatur: Voluntas inter duo bona æqualia non potest unum præ alio eligere, & multo minus eligere minus præ maiori: ergo multo magis intellectus non poterit, ne quidem ex ipso voluntatis imperio, assentiri objecto evidenter minus vero. Ita Palanco qu. 26. n. 5.

Respondet negando antecedens; potest enim voluntas à diversis motivis moveri, ut imperet intellectui, ut assentiatur parti æque, aut minus probabili, ex gr. vel quia videt eam partem suæ fragilitati magis conformem, immō quia suæ salutis spirituali magis uniformem: fac enim, ut quis pauperibus addictissimus judicet minus probabile, licet se sibi hic, & nunc elemosynam pauperibus largiri; ecce in hoc casu, ex motivo misericordiae movetur ad sequendam minus probabilem. Ex quo patet Adversariorum declamationes, & exclamationes in Probabilistas, nullum in sequenda minus probabili finem sibi præscribentes, quam temporalis commodi, & voluptatis, nihili pendendas esse, ut infra dicemus. Adde, quod licet motiva opinionum sint æqualia, aut inæqualia quoad gravitatem, sunt tamen semper diversa; atque adeo diversitas, quæ est in uno, & non in alio motivo, est sufficiens motivum, ut voluntas determetur intellectum ad assentiendum huic præ illo. Et ideo acutè dixit S. Thom. citandus, quod ultimum resolutivum assensus pro hac parte, potius quam pro opposita, refundendum est in voluntatem, quæ est libera inter bonum, & bonum, sive maius, sive minus, sive utrumque simile, sive utrumque diversum. Quare licet certum sit, quod intellectus, stante equali, vel inæquali, immō unius tantum partis probabilitate, non necessitetur neque quoad speciem, putā ad assensum præ dissensu, vel e contra; neque quoad exercitium, putā ad assensum præ non assensu, quia sola evidentia necessitat

intellectum; dico tamen, quod intellectus potest tunc a voluntate determinari ad directum assensum, aut dissensum partis A, præ directo assensu, aut dissensu partis B; vel
 Moy. contra, ut ferè omnes docent cum P. Moya
 rom. 2. qu. 7. an. 29. citatis summà, quâ to-
 let, fidelitate, Doctorem verbis: Ratio
 est; quia licet, stante æquali probabilitate
 objectivâ, non sit maior ratio objectivâ pro
 assensu, quam pro dissensu alterutrius par-
 tis; est tamen libertas arbitrij ad eligendum
 assensum præ non assensu ejusdem partis;
 vel ad assensum unius partis præ assensu par-
 tis oppositæ, ut accidit tunc in duplici casu
 æquali, sed diversi, immò similis bonitatis
 in judicio temerario, quo quis assentitur par-
 ti nullo modo prudenter probabili, stante
 oppositâ unicè prudenter probabili; tum in
 peccato inidelitatis, stantibus motivis cer-
 to moraliter suadentibus veritatem articuli
 oppositi. In his casibus resolutionum assen-
 sus (ait S. Thom.) non tam se tenet ex parte
 intellectus, quam voluntatis, quæ in tali ca-
 su habere potest pro motivo determinante
 intellectum ad assensum partis A, præ as-
 sensu partis B; habere, inquam, potest bo-
 num proprium, quod est in una parte præ
 alia; adeoque licet motivum sub ratione ve-
 ri non utiatur, ut se solo determinet intel-
 lectum ad assensum partis A, præ assensu par-
 tis B, attamen idem motivum sub tali ratio-
 ne boni, quam includit, & non includit mo-
 tivum B pro parte oppositâ, satis erit, ut
 voluntas determinet intellectum. Addo,
 sicut licet omnia bona conveniant in ratione
 boni, attamen sub ratione genericâ boni
 dantur plura bona specie diversa, et si æqua-
 lia, & hæc diversitas satis est, ut voluntas
 stans inter bona æqualia eligat hoc præ illo;
 ita à pari licet omnia vera conveniant in ra-
 tione veri, attamen sub ratione genericâ ve-
 ri dantur plura vera specie diversa, et si æqua-
 lia, & hæc diversitas satis est, ut intellectus
 stans inter vera æqualia eligat ex voluntatis
 imperio hoc præ illo; immò satis est hæc ip-
 sa diversitas, ut inter vera inæqualia eligat
 minus verum; quomodo voluntas inter bo-
 na inæqualia specie diversa eligat minus bo-
 num, quia hoc minus bonum habet differe-
 rentiam boni, quâ caret maius bonum.

N. 446. Dices: Stante æquali probabilitate intel-
 lectus est necessario dubius: ergo &c. Di-
 stinguo: antequam assentiat, & secluso
 voluntatis imperio, concedo; accedente,
 nego. Igitur conscientia licet tunc se deter-
 minare non possit, quia non determinatur
 nisi ab evidentia objecti, potest tamen de-
 terminari à voluntate, et si non detur maior

ratio objectivâ pro assensu unius, quam pro
 assensu partis oppositæ.

Ad confirmationem distingo: stante du-
 plici æquali, & simili bono, non potest vo-
 luntas eligere, transcat; duplici æquali, &
 diverso bono, nego antecedens, & conse-
 quentiam; immò argumentum redit in Ad-
 versarios: Ut enim voluntas, stante duplici
 æquali bono, sed diverso, potest eligere,
 quod maluerit; immò stante duplici inæqua-
 li, sed diverso bono, potest eligere minus,
 ut accidit in omni peccante; ita in nostro ca-
 su; nam motiva intellectus licet sint æqua-
 lia quoad gravitatem, immò unum gravius
 alio, semper tamen sunt diversæ; motivum
 enim affirmandi est diversum à motivo ne-
 gandi: ergo poterit intellectus ex volunta-
 tis imperio assentiri alterutri prohibito vo-
 luntatis. Dixi, *transcat*, quod voluntas stan-
 te duplici æquali, aut inæquali, sed simili
 bono non possit se determinare ad electio-
 nem unius præ alio; & multo magis non
 possit eligere minus ex duobus similibus bo-
 nis: quod utrumque absolute negare pos-
 sem, ut plerique negant cum P. Suar. P.
 Salas 1. 2. tr. 8. sect. 6. P. Ovied. 1. 2. tr. 2.
 contr. 4. n. 124. & contr. 11. de Anima pu. 6.
 Herinx tom. 2. d. 2. n. 63. Riccio lib. 2. de
 Act. hum. chap. 12. & 13. Richardo, Hen-
 rico, Maiore; et si dictus Riccio vellet di-
 censiam potius acceptionem, quam electio-
 nem; sed me iudice, dicendum potius est,
 esse electionem; non autem esse præelectio-
 nem. Ratio est; quia, ut voluntas eligat
 unum præ alio, non est necesse, ut detur ex
 parte objecti volitum quid diversum, ob quod
 præferat unum bonum alteri bono; & illud
 præ non est necesse, ut se teneat ex parte bo-
 ni electi, satis est, ut per ipsam electionem
 præferat exercitè minus bonum bono maio-
 ri omnino simili. Ita docui de Act. hum.

N. 449. Dices ex Palanco qu. 26. n. 77. falsum es-
 se, quod voluntas eligere possit alterutrum
 ex bonis æqualibus, et si diversis; & ait hoc
 sentiri omnes Thomistas cum P. Vafq. 1. 2.
 qu. 13. an. 6. ad 3. quia necesse est, ut extre-
 mum, quod eligitur, præemineat alteri.
 Subdit, quod et si hoc daretur, non sequitur
 quod intellectus positus inter duo motiva
 æquè probabilia, sed dissimilia, moveri
 possit ex imperio voluntatis ad assensum præ
 dissensu. Disparitas est; quia ideo voluntas
 stans inter duo bona æqualia dissimilia po-
 test eligere, quia rectè componitur, quod
 utrumque sit bonum absque ullâ contradi-
 ctione, & nullum est periculum eligendi
 malum, nam quodcumque eligat, bonum
 erit. At motiva æqualia in intellectu stant
 pro par-

N. 447.

N. 448.

P. Suar.
 P. Salas,
 P. Ovied.
 Herinx,
 Riccio,
 Richard.
 Maior,
 Henric.

N. 449.
 Palanco.
 P. Vafq.

pro partibus contradictorijs, de quibus intellectus evidenter scit alteram earum esse in re falsam, & sic evidens est periculum incurredi falsum, si pro libito alterutri parti assentiatur: ergo est manifesta disparitas.

N. Sed contra 1. quia ad summum verum
450. est, quod voluntas non possit eligere inter æqualia bona omnino similia; non autem inter equalia, sed diversa: nam inter alios Thomistas Gonetus tom. 3. d. 9. de electione art. 3. per totum, agitans hanc questionem, an voluntas possit eligere minus bonum, vel saltem æquale, numquam mentionem facit de minori, aut æquali bono, sed diverso. Quod enim inter diversa bona possit eligere minus non tantum mediata, quatenus voluntas movere potest intellectum, ut novas rationes inveniat, ob quas obiectum, quod secundum se apparebat minus bonum, appareat deinde maius; sed etiam quod inter diversa possit voluntas eligere immediate minus bonum, certum videtur tum experientia, tum ex libertate, quæ debet esse potentia immediate libera ad utrumque extremum; tum ex eo quia alias omnis peccans ante peccati electionem, judicare deberet peccatum esse melius suo opposito, & sic fieret Hæreticus: ergo negari non potest voluntati libertas eligendi inter bona diversa bonum æquale, aut minus, nam adest diversa bonitas, ob quam bonum a quale, aut minus præligi potest. Contra 2. quia si Palanco concecit voluntati, quod inter bona equalia, immo inæqualia, dummodo diversa, eligere possit, poterit hoc etiam intellectus stans inter motiva æqualia, aut inæqualia, dummodo diversa, ex voluntatis imperio eligere minus, aut æquale, præsertim cum motiva opposita, sive æqualia, sive inæqualia, sint semper diversa.

N. Disparitas allata nulla est; quia si voluntas
451. potest inter æqualia bona eligere alterutrum, quia utrumque est bonum, etiam intellectus inter motiva æquæ probabilia assentiri poterit alterutri, quia utrumque est æquæ probabile; non enim obiectum intellectus est tantum id, quod est evidenter verum, aut verum ut sic, sed etiam est probabiliter verum, immo hoc, & illud, & singula vera: ergo cum utrumque motivum habeat solidam veri apparentiam, poterit alterutri adhaerere. Nec dici potest, quod cum alterutra pars sit falsa, intellectus exponit se periculo assentiendi falso; non enim utrumque contradictorium est verum, sicut utrumque bonum est bonum, & ideo voluntas eligens inter bona æqualia, quodcumque eligat, eligit semper bonum, & numquam ma-

lum; e contra intellectus eligens inter contradictoria æquæ probabilia, eligit aliquod falsum, nam alterutrum est falsum. Hæc Palanco, & P. Thyrsus. *diff.* 7. §. 4.

Sed contra 1. quia licet alterutrum sit in se falsum, utrumque tamen apparet probabiliter verum: ergo intellectus cuicumque assentiatur, assentietur semper obiecto probabiliter vero, etsi in re possit esse falsum. Contra 2. quia ut expresse Arist. *lib.* 1. *Rhetor.* 1. ait: *Verum, & verisimile ejusdem videntur esse facultatis: homines autem ad veritatem naturæ compositi sunt, & ille ad probabilia scellanda bene se habet, qui similiter se habet ad veritatem:* ergo obiectum intellectus non tantum est verum, sed etiam verisimile: ergo cum utraque pars contradictionis esse possit verisimilis ob diversas rationes, ut recte discurret P. Munciesia *sim.* 6. n. 104. non est cur physicè non possit intellectus ex imperio voluntatis utriusque assentiri, sive verisimiliori, sive minus verisimili. Hinc paritas voluntatis, & intellectus æquo pede procedunt: ut enim voluntas potest velle bonum apparens minus, seu minus bonifimile, (ut ita loquar) ita intellectus minus verisimile. Contra 3. quia ut voluntas potest eligere inter bona æqualia, etsi alterutrum sit in re malum, immo etsi hoc evidenter sciat, & quidem non tantum vagè, sed determinatè sciat extremum A, esse malum, ex gr. comestionem esse vetitam; adhuc tamen potest eam velle, quia licet careat bonitate honestatis, non tamen bonitate delectationis, quæ satis est, ut voluntas eligere possit eum, etsi sciat esse in re moraliter malum: ita multo magis intellectus, qui non nisi vagè scit alterutram ex contradictorijs esse falsam, nescit autem quænam in particulari sit falsa, poterit alterutri ex his, *licitum est pingere, non est licitum pingere die festo*, eligere, quia utraque apparet probabiliter vera, seu utraque est verisimilis, licet una in re sit vera, altera in re sit falsa: ergo nulla est disparitas allata, quin immo si voluntas potest inter equalia eligere, quia utrumque apparet bonum, etsi in re unum sit malum; multo magis poterit intellectus alterutri ex contradictorijs probabilibus assentiri, quia utraque apparet vera, ex gravi ratione, etsi una, indeterminatè tamen, sit in re falsa.

Omitto alia, quæ trahit Palanco à n. 85. N. ubi dicit nos inconsideratè æquivocari; re-
453. verà tamen evidens est Palanci æquivocatio: etsi enim repugnet, ut eadem propositio sit in se vera, & in se falsa, non tamen ut nobis ex tali motivo appareat vera, & sit in se falsa. Confundit igitur verosimilitudinem, seu

seu veritatem, ut nobis ex gravi ratione apparet, cum veritate in re: ergo non mirum, si ex proprio falso supposito confundente veritatem, ut est in mente, cum veritate ut est in se, nobis imponat equivocationem.

N. ⁴⁵⁴ ^{Phil.} Dices 2. ex Philal. *qu. 7. pag. 127.* intellectum inter contradictoria æquè probabilia positum, manere necessario dubium in ordine ad ferendum iudicium de re, et si nō in ordine ad ferendum iudicium de apparentiā re: quia cum uno tantum modo iudicare possit de re, vel affirmando, vel negando, tunc nullum maius motivum habet, ut potius affirmet, quā neget; ergo omne suspendit. Sed contra; quia dixi intellectum manere ex se dubium, donec accedat voluntatis imperium. Ad probationē dico necesse non esse, ut habeat *maius* motivū, sufficit, ut habeat motivum, & quidem habet semper diversum.

N. ⁴⁵⁵ ^{M. Mer.} Dices 3. ex Mercor. oppositas probabilitates se mutuo impedire. Sed contra, licet se mutuo impediant, non tamen se enervant, ut patet in bonis oppositis; ergo etiam in verosimilibus oppositis; quare si to *impedire* importet, quod non ita facile intellectus assentatur uni parti præsentē motivo æquali inclinante ad assensum partis oppositæ, hoc transmittit, sicut nō ita facile, & promptē inclinatur statera in partem A, stante equali pondere inclinante in partem B. Si autē significet, quod intellectus non possit tunc assentiri, nego. Quia enim ratione verosimile sit impedimentum intellectus, cum sit inclinatio intellectus ad assensum partis A seorsim à dissensu partis B? Similiter falsum, quod maior probabilitas enervet minorem, eo modo, quo bonum maius non enervat minus, & pondus maius non tollit gravitatē à pondere minori, licet hoc vincat, quia sunt in eadem omnino lineā gravitatis. Addo, quod cum motiva equalia sint semper diversa, unum enim inclinatur ad assensum, aliud ad dissensum; hinc est, quod et si unum minuat aliud, non tamen elidit, ita ut se habeat, ac si non esset, ut patet in Fidei, qui sepe à motivis, et si levissimis contra fidem, experitur se inclinari ad dissensum, licet præsentia sint fortissima alligantia ad assensum: ergo si motiva gravissima non elidunt vim motivam levissimorum, quomodo æquale elidet æquale? Vide P. Teril. de Reg. mor. *qu. 52. a. n. 21. ad 31.*

N. ⁴⁵⁷ ^{S. Aug.} ^{Gell.} Quintum est, quia S. August. allatus à P. Eliz. *lib. 4. qu. 4. §. 5.* dixit, irrationabile esse dare sententiam alterutri ex duobus adolescentibus, qui se mutuo accusabant de adulterio propriæ uxoris, ex ipsdē omnino causis, speciositatis, juventutis, vicinitatis: ergo quoties datur equalitas testium, non po-

test intellectus uni præ alterā parte assentiri. Sed contra; quia hæc paritas duplicis adolescentis adulteri unicè probat, quod damus, nempe, quod Iudex non potest tunc jus dicere in favorem unius damnando alium, quando testes, & probationes sunt æquales; quod certum est; quia in causā dubia certam mortis sententiam ferre peccatum est, datur enim lex vetans, ne certa damnationis sententia dicatur in probabiliter tantum reu, ut recte P. Salas *sect. 4. n. 42. C. de Lugo d. 16.* de Just. *n. 100.* quare licet sit speculativè probabile talem esse reum, & intellectus possit probabiliter dicere, adolescens A est reus, (& quoad hoc paritas retorquetur) non tamen est practicè probabile, quod in probabiliter reum possit certa dici damnationis sententia. P. Moy. Lege P. Moyam *tom. 2. qu. 7. n. 44. & 45.*

Dices: In Jure decernitur, quod quoties N. ⁴⁵⁸ testes æquales deponunt contradictoria, nullam Iudex sententiam dicat: ergo in casu æqualis probabilitatis intellectus, qui est veritatis Iudex, nullum debet ferre iudicium. Ratio est; quia ut testimonium unius enervat testimonium alterius, ita etiam unū fundamentū enervat oppositum æquale. Sed contra; quia paritas duorum testium est contra P. Eliz. si uterque supponatur fide dignus: si enim unus tantum, vel nullus supponatur fide dignus, non est ad rem. Sicut enim autoritas unius non elidit autoritatem alterius, sed uterque simul est fide dignus: (non quidem ut Iudex simul possit damnare, & solvere reum; immò neque ut seorsim possit reum damnare, hoc enim vetatur à Jure; & ratio ipsa evincit, quod Iudex non possit certam dare sententiam uni, quoties alter habet æquale jus pro se) sed uterque est fide dignus in ordine ad iudicium speculativum, quo Iudex dicat, est probabile hunc esse reum, est probabile non esse reum: ita intellectus in casu nostro potest assentiri parti, cui voluerit. Quod autem Jus prohibeat Iudici, nē in tali casu damnet reum, immò vult, ut eum absolvat, quia vult, ut sententia detur in favorem illius, pro quo stat possessio; possessio autē quoties est æquè probabilis innocentia, ac reitas, stat pro innocentia rei; quod hoc, inquam, Jus decernat, non est ad rem. Ad rationem dico, quod autoritas unius non enervat autoritatem alterius, sed ad summum neutra dat tam plenam probationem, ut reus damnari possit. Ita dico de fundamentis æquè probabilibus, hæc enim non se mutuo elidunt; id est, neutrum necessitat intellectum, concedo; id est, fundamentum A tollit vim suavisimā à fundamento B, ita ut movere non possit intellectum,

P. Salas,
C. de
Lugo.

P. Moy.

N.

458.

P. Eliz.

N.

459.

Hh

lectum,

lectum, ut ex voluntatis imperio assentiat, cui libuerit, nego. Exemplum statera est contra Elizald. ut enim neutrum pondus amittit in stateram gravitatem, nec unum tollit gravitatem alterius, nec vim à manu, ut inclinet stateram lancem in partem, quam maluerit; ita motivum A non tollit vim suavisimam à motivo B, nec à voluntate potestatem, ut determinet intellectum ad assensum A, præ assensu B.

N. 460. Dices: Non sum certus me assentiri prudenter, dum assentior minùs probabili. Sed contra ostendat Adversarius, quomodo sit certus se assentiri prudenter, dum assentitur probabiliori, quod enim ei apparet probabilius, potest non esse tale, ut patet in assensu damnatarum. Dico igitur me esse certum de prudenti assensu, tum intransitive per ipsum assensum, cum omnis opinio probabilis sit intransitive prudens; tum reflexè, quatenus est principium certum, quod omnis eliciens actum ex motivo, quod ipsi apparet invincibiliter grave, assentitur prudenter. Licet autem tunc habeat etiam motivum magis grave pro dissensu, hoc unicè probat, quod prudentius dissentiretur, non autem, quod non assentiat prudenter.

N. 461. Sextum, omisso argumento, quod intellectus sit dubius, & paritate Judicis, quo utroque utitur etiam M. Baro 1. p. Manud. d. 2. sect. 2. art. 2. §. 6. & 7. ita ex eo arguitur. Ratio probans veritatem partis A probat falsitatem partis B; & ratio probans veritatem partis B, probat falsitatem partis A; ergo se mutuò enervant, ut constet paritate statera, quæ stante hinc inde æquali pondere, in nullam partem magis inclinatur.

S. Tho. Confirmat Baro ex S. Thom. qu. 14. de Veritate, dicente intellectum manere suspensum, vel ex inopiâ rerum, vel ex æqualitate rationum; cum enim non appareat maior ratio pro parte A, quàm pro B, non potest assentiri parti A, præ B, ne quidem ex voluntatis imperio, quod est Politicum promovens bonum intellectus, non Despoticum, seu Tyrannicum in malum intellectus, & aliarum potentiarum, quæ voluntati subordinantur. Hoc multò magis probat, quod intellectus non possit assentiri minùs probabili, omisso probabiliori. Sed contra; quia hoc argumentum est ab ipso Baro solvendum. Tum quia tuetur, quod intellectus teneatur (ergo potest) assentiri opinioni magis tutæ minùs probabili. Tum quia tuetur, quod intellectus teneatur assentiri opinioni minùs tutæ, si infinitis probabilitatis gradibus excedat probabilitatem tutioris. Tum quia docet, quod si utraque opinio stet pro

officio, & pro honesto, & sit æquè probabilis, quod intellectus possit assentiri, cui maluerit. Sicut ergo in his casibus ab eo admittis intellectus non manet necessariò dubius, nisi ex se, non autem accedente imperio voluntatis, quo posito assentietur directè, cui voluerit; ita in nostro casu. Quod autem voluntas habeat tale imperium in intellectum, est certum, tum ex casibus à M. Baro admittis, tum ex iudicio temerario, quod imperatur à voluntate, stante motivo unicè prudenti pro opposito. Paritas statera nimis probat; ut enim illa necessariò inclinatur in partem, vel quæ sola habet pondus, vel quæ aliquanto maius habet; ita intellectus necessariò assentiretur opinioni probabili, si non adsit opposita; & probabiliori, si minùs probabilis adsit, quod utrumque est falsum. Addo quod ad summum probat quod intellectus ex se in neutram partem, stante motivorum æqualitate, declinabit, quod verum est, quia à neutrà probabilitate necessitatur. Demum oppositum probat; ut enim statera ex voluntatis imperio accedente manu potest inclinari in partem minùs onustam, ita intellectus. Paritas Judicis etiam nimis probat; ut enim Iudex tenetur favere parti probabiliori, ita & intellectus; quod tamen est ad falsum, potest enim suspendere assensum circa probabilius. Addo quod intellectus est ad summum instar Judicis sub lato voluntatis imperio, non autem accedente. Ad rationem, fateor rationem partis A debilitare aliquatenus rationem partis B, quatenus non permittit ut intellectus eâ facilitate, præsentie ratione partis B, inclinetur ad assensum partis A: non tamen ita debilitat, ut tollat omnem vim motivam; adhuc enim utraque pars manet verosimilis, & voluntas habet locum imperandi pro libito assensum A, vel B oppositum; ut accidit quando voluntas stat inter duo bona opposita. Hoc autem ita esse est certum, ut patet paritate voluntatis stantis inter duo bona opposita, & paritate iudicii temerarij; aliàs qui temerè iudicat, iudicaret sine motivo, quod repugnat; ut ergo probabilitas non tollit vim motivam à motivo iudicii temerarij, nec bonum A vim motivam à bono B, ita nec æqualis probabilitas A ab æquali probabilitate B.

Ad confirmationem dico S. Thomam N. unicè velle, quod intellectus ex se maneat suspensus, non autem si accedat voluntas inclinans. Neque voluntas infert tunc intellectui violentiam, quia non inclinat ad assensum ex motivo irrationali, sed ex rationali probabili; inferret, si determinaret vel contra evidentiam, vel ut sine motivo assentiretur.

tiretur. Sanè S. Thom. 1.2. q. 9. art. 1. & 1. p. q. 82. art. 4. luculenter ostendit imperium voluntatis in omnes potentias, exceptis potentis animæ vegetativæ; & quidem imperium voluntatis in exercitium aliarum potentiarum: ergo voluntas potest imperare intellectui, non tantum ut suspendat omnem assensum, sed etiam ut exerceat suos actus, nempe assentiat alterutri ex æquè probabilibus, immò minus probabili.

Septimum est, quia iudicans partem A probabiliorem, iudicat partem B minus probabilem esse magis falsam: ergo si huic adheret, adheret parti, quam iudicat magis falsam. Confirmatur: quia objectum intellectus est verum; ergo debet adherere parti, quæ plus veri habere videtur. Ut ergo voluntas ex medijs inæqualiter aptis ad nunc, eligere tenetur magis aptum, ita intellectus ex verosimilibus verosimilius. Ita

Baro, & Merc. 2. p. art. 4. Sed contra 1. quia licet minus probabile videatur magis falsum, quam verum, non ideo non videtur verum; quo modo licet minus bonum videatur magis malum, quam bonum, non ideo non videtur bonum. Contra 2. quia aliud est, quod iudicat minus probabile esse minus simile vero, quod verum est; aliud quod iudicat minus probabile esse magis falsum, quod falsum est; & propter hoc negari potest antecedens; confundunt enim Adversarii minus simile vero cum falso, aut magis falso: hoc autem est evidenter falsum, ut patet sequenti syllogismo. Per Adversarios omne minus probabile est magis falsum, & minus verum; & omne probabilius est minus falsum, & magis verum: sed per Adversarios, immò omnes Philotophos, & T. T. plura falsa sunt probabilia veris: ergo plura falsa sunt magis vera; & contra plura vera sunt magis falsa, quod implicat in terminis: ergo falsum est, omne magis probabile esse magis verum, & minus falsum; & omne minus probabile esse minus verum, & magis falsum. Addo ex Caram. lib. 1. Theol. Mor. Fund. n. 440. eo ipso quod dicitur unam opinionem esse veriorē alterā, eō ipso loquimur non de veritate rei ut est in se, sed ut nobis apparet, & est idem ac dicere, una est probabilior alterā. Aliter respondet P. Card. tom. 1. d. 15. n. 307.

Dices cum M. Mercor. 2. p. art. 4. Opinari est existimare partem A esse veram, etsi cum formidine, & oppositam esse falsam; si enim una est vera, opposita est falsa: ergo si intellectus adheret opinioni minus probabili, existimabit, etsi cum formidine, eam esse veram; & oppositam probabiliorem ex Tom. I.

istimabit esse falsam, etsi cum formidine, sed hoc implicat, nam probabilior apparet magis vera, quam minus probabilis; ergo non potest adherere minus probabili; nam iudicaret minus probabilem esse veram; & probabiliorem, seu magis veram, esse falsam. Sed contra 1. quia solvendum est à Baro, & Mercor. tuentibus sequendam esse magis tutam, & minus probabilem: ergo tunc intellectus adheret opinioni minus veræ, & magis veram, seu probabiliorem iudicabit falsam. Contra 2. quia probatur, quod intellectus teneatur assentiri parti probabiliori; immò cuicumque probabili sumptæ scorsim ab alia. In forma nego antecedens; opinans enim non affirmat esse verum, sed esse simile vero; si affirmet ex maiori probabilitate, affirmat esse similis vero; si ex minori, esse minus simile; nec debet confundi similitudo veri cum veritate; nec maior, aut minor similitudo veri, illa cum veritate, hæc cum falsitate; & nego consequentiam, & subsumptum; quia licet qui probabiliter, aut probabilius assentitur, revera absolute affirmet; non tamen affirmat absolute verum, sed affirmat absolute simile, aut similis vero. Addo instari paritate duplicis boni; nec enim amplectens minus bonum, & omittens maius bonum, amplectitur malum.

Ad confirm. dico, quod objectum intellectus est verum, quatenus non potest assentiri objecto nisi sub ratione veri; hinc tamen non sequitur, quod teneatur sequi omne, quod est similis vero, quia similis vero sæpe non est verum, sed falsum. Ad paritatem dico, quod si verosimilius magis conducere ad verum, & necessario semper uniretur cum vero, tunc intellectus teneretur semper assentiri verosimiliori; quia tamen evidens est, quod verosimilius sæpe fit falsum, ideo non tenetur. Ad voluntatem dico, quod voluntas efficax finis non obligat ad medium magis aptum, si dentur alia etiam apta. Immo si tenetur ad magis aptum, est, quia supponitur magis conducere, immò unice conducere ad intentum: at probet nobis Baro, quod verosimilius sit re ipsa magis, aut unice connexum cum vero.

Dices ex Mercor. l. c. Potentia inclinat quantum potest in suum objectum, cum sit ejus perfectio; ergo horret oppositum, quantum potest; ergo cum objectum intellectus sit verum, adheret objecto, quod magis apparet verum; ergo probabiliori; cum imperium voluntatis non sit Despoticum in bonum jubentis, sed Politicum in bonum subditorum. Addit, quod licet intellectus ex se posset assentiri minus probabili, re-

Hh ij pugnat

pugnat tamen ex parte voluntatis, ut impetret assensum circa minus probabile; eo modo quo voluntas ex duplici medio tenetur eligere, quod est utilius fini efficaciter intento, ut docet S. Thom. 1. 2. *qu. 13. art. 6.*

S. Tho.

ad 1. nam prelectio importat aliquid in uno medio, quod non est in omisso; ergo etiam intellectus: ergo cum opinans velit efficaciter attingere veritatem, quilibet enim ex ejus amore studet; assentiri autem parti minus probabili, minus conducit ad hunc finem; magis autem, assentiri probabiliori; hinc est quod minus probabilis, concurrente probabiliori, eligi non potest.

N.

473.
M. Me.

Sed contra; quia hoc est à Merc. solvendum, tum quia admittit assensum opinionis magis tutæ, minus probabilis, tum quia docet subditum debere obedire Prælato, etsi judicet esse minus probabile quod præcipit. In formâ dico objectum, cui intellectus necessario assentitur, non esse verum, sed evidenter verum, & in hoc sensu verum est, quod potentia inclinet, quantum potest, in suum objectum; quomodo objectum, in quod voluntas necessario fertur, non est bonum, sed purum bonum. Sicut autem voluntas ex duplici bono mixto eligere potest minus, ut patet in peccatore, qui sciens bonum supernaturale, & observantiam legis esse bonum longè maius, quam violatio, eligit tamen furtum, & reliqua minora bona; ita etiam intellectus licet inter verum, & falsum cognita ut talia non sit liber, nec indifferens; est tamen liber inter verosimile, & verosimilius adherere, cui placuerit. Ad additum, infatur in doctrinâ Thomistarum, qui volunt quemlibet per omnem voluntatis actum intendere ultimum finem; & tamen omnis peccans eligit malum, quod scit minus conducere fini ultimo. Dicere autem, quod peccans sciat quidem furtum esse malum, errare tamen, quatenus tunc credit, quod non sit minus, immo sit magis conducens ultimo fini, est velle quod omnis peccator sit Hæreticus, immo sit stolidus; quomodo enim judicet tunc tale opus esse magis aptum ultimo fini, quem semper in omni opere intendit, cum evidenter sciat quod per tale opus se opponat ultimo fini? Ergo, juxta Thomistas, est multo magis falsum, quod voluntas intendens efficaciter ultimum finem teneatur necessario eligere aptius, ut

N.

474.

scitè Scotus, Gabriel, P. Suar. Herinx *rom. 2. d. 2. n. 63.* Adde hoc esse certò falsum; nam Sæcularis eligit vitam minus disciplinam; & Religiosus eligit sæpe media non ita perfecte conducentia ultimo fini, ac sunt media omiſſa, quæ media Sæcularis, & Reli-

giosus non tantum in genere, sed etiam respectu sui, scit esse minus conducentia (conducentia tamen) salutis æternæ. Idem patet in eunte Romam, cui satis est, ut eligat aptum non aptius medium. Itaque appetens efficaciter ultimum finem tenetur necessario inter media conducentia, & non conducentia eligere conducentia ex suppositione voluntatis efficacis ultimi finis: non tenetur autem ex tali suppositione inter magis, & minus conducentia, eligere magis conducentia. Hinc paritas est contra Contrarios, quia eodem modo intellectus inter verum, & falsum non est liber; sicut etiam inter media connexa, & non connexa cum vero, ex suppositione, quod velit prudenter assentiri, non est liber assentiri medio non connexo prudenter cum vero: adhuc tamen inter media magis, & minus connexa prudenter cum vero est liber assentiri, vel medio magis, vel medio minus connexo prudenter cum vero, quia omnia supponuntur, licet inæqualiter, connexa prudenter cum vero.

Instas: Saltem intellectus non poterit à N. voluntate flecti ad iudicium partis minus probabilis, stante iudicio finali imperativo dicente, partem oppositam esse probabiliorē. Nego antecedens, quidquid dicat P. Teril. de *Cont. qu. 8. n. 25.* & de Reg. mor. *qu. 2. n. 79.* cum oppositum sit mihi evidens; nam Hæreticus stante evidentiâ credibilitatis pro fide Romanâ, adhuc assentitur articulo, qui apparet minus credibilis. Aliud ergo est, quod stante assensu circa probabilius, non possim assentiri minus probabili; & hoc certum est: aliud quod stante assensu de probabilitate partis A, cui tamen non assentior, non possit stare assensus circa partem oppositam minus probabilem; & hoc falsum est. Demum transeat antecedens, quod non est ad rem; ut enim tueamur, quod intellectus assentiri possit minus probabili, stante motivo probabiliori pro opposito, non est necesse, ut intellectus assentiri possit objecto minus probabili, stante iudicio comparativo de probabilitate motivo pro parte oppositâ.

§. II.

Argumenta Palanci.

SUMMARIUM.

Quia Arist. ait, quod solvere vinculum ambigitionis non est ignorantis, adeoque non poterit voluntas determinare intellectum, n. 476.

Quia dici non potest, undenam intellectus habeat ex imperio voluntatis esse veram partem, cui assentitur, n. 477.

Quia